

Opmars vier exotische grondels gaat nog voort

Frank Spikmans, RAVON

Sinds 2002 is er een ware invasie van exotische grondels gaande in de grote rivieren, waarbij de visstand werd uitgebreid met achtereenvolgens de marmergroundel (2002), zwartbekgrondel (2004), Kesslers grondel (2007) en de Pontische stroomgrondel (2009). Ze behoren tot de Gobiidae, een familie met wereldwijd zo'n 1700, voornamelijk mariene en brakwatersoorten.

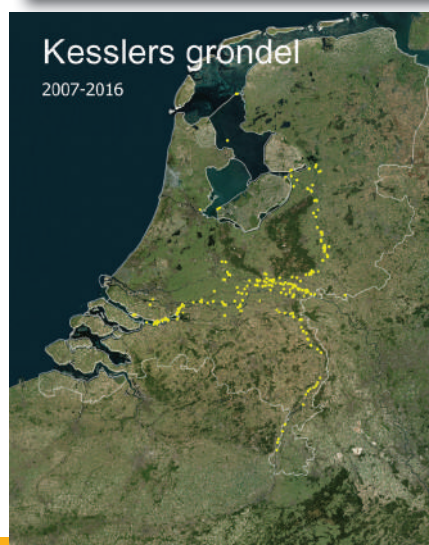
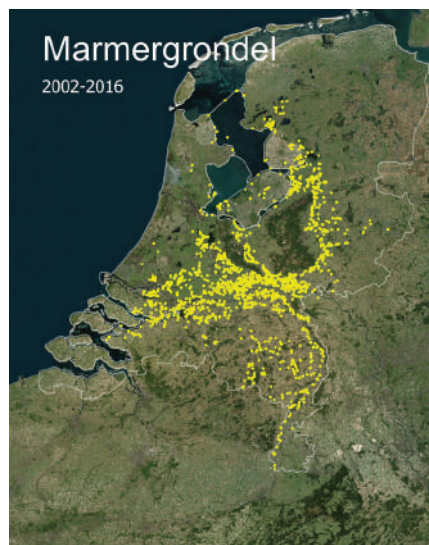
Typisch voor deze soorten zijn de tot zuignap vergroeide buikvinnen en de dubbele rugvin. Om de in Nederland aanwezige soorten te onderscheiden heeft RAVON een herkenningskaart gemaakt die ook als pdf op de website staat (www.ravon.nl/herkenningskaarten).

Hiermee kunnen de soorten vrij eenvoudig van elkaar en van enkele gelijkende inheemse soorten onderscheiden worden. Geef uw waarnemingen door, want dat maakt het op de voet volgen van het interessante kolonisatieproces mogelijk.

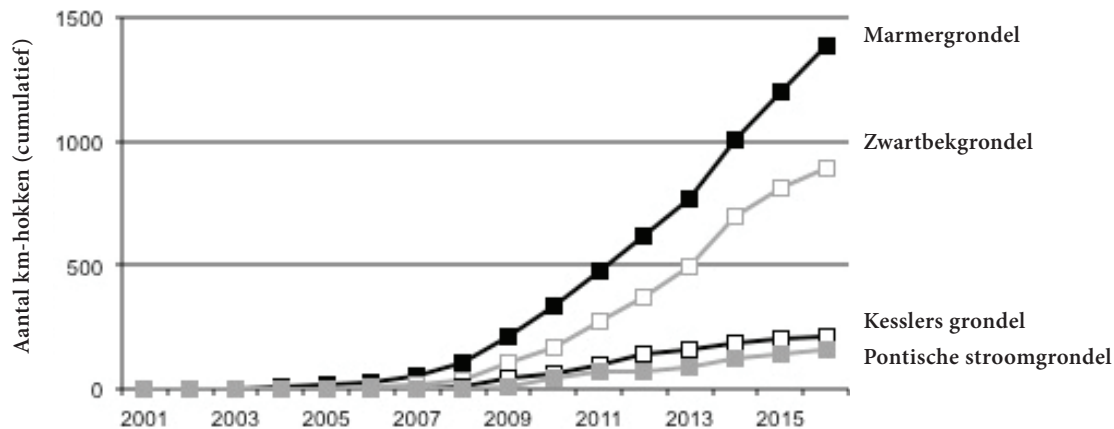
De eerste waarnemingen van alle vier de soorten zijn gedaan in de grote rivieren. De verspreiding is sindsdien flink toegenomen en laat per soort een ander patroon zien.

De **marmergroundel** (zie foto) breidt zich via de grote rivieren over het land uit en koloniseert ook zijwateren zoals beken, kleine rivieren, kanalen, uiterwaardplassen en sloten. Hij weet zo door te dringen tot in de haarvaten van stroomgebieden en bereikt daar hoge dichtheden. In de beginjaren kwam de kolonisatie langzaam op gang, met zo'n 5 nieuwe kilometerhokken per jaar. In de laatste jaren wordt de marmergroundel jaarlijks gemiddeld in wel 136 nieuwe kilometerhokken ontdekt. Deze toename zet zich waarschijnlijk nog een hele tijd door, totdat Nederland volledig gekoloniseerd is.

Kesslers grondel. (Foto: Jelger Herder)

De **zwartbekgrondel** werd aanvankelijk vooral in het (beneden)rivierengebied en het Noordzeekanaal waargenomen. Sindsdien verspreidt hij zich in een vergelijkbaar hoog tempo als de marmergrondel over het land. In de Maas, het IJsselmeer en de Randmeren is de zwartbekgrondel al een algemene verschijning geworden. Ook Friesland en Groningen zijn sinds 2014 bevolkt door de soort. Zijn aanwezigheid lijkt zich te beperken tot grotere en diepere wateren.

Zwartbekgrondel. (Foto: Jelger Herder)

De **Kesslers grondel** en **Pontische stroomgrondel** zijn beide minder lang in Nederland aanwezig. Ze breiden zich weliswaar gestaag uit, maar dit blijft beperkt tot de grote rivieren. Jaarlijks koloniseren deze soorten gemiddeld zo'n 20 nieuwe kilometerhokken. Een scherpe toename in hun verspreiding laten deze soorten niet zien. Dit komt mogelijk door een meer kritische habitatvoorkeur. Een verdere uitbreiding van hun areaal is echter wel te verwachten in bijvoorbeeld de Maas. Van de Kesslers grondel wordt gedacht dat deze in de Rijn inmiddels over het hoogtepunt van zijn uitbreiding heen is.

Pontische stroomgrondel. (Foto: Jelger Herder)

Negatieve gevolgen voor inheemse soorten ontstaan doordat er sprake kan zijn van concurrentie om leefgebied en voedsel, of door predatie en overdracht van ziekten.

De inheemse rivierdonderpad is in de grote rivieren sinds de opkomst van de zwartbekgrondel afgenomen en lijkt hier te verdwijnen (Van Kessel *et al.*, 2016). Aangetoond is dat de Kesslers grondel door agressiever gedrag de strijd om voedsel wint van de rivierdonderpad. In de Duitse Rijn lijkt de inheemse riviergrondel (*Gobio gobio*) ook te verdwijnen. De invasieve grondels hebben ook een sterk negatief effect op macrofauna door predatie. Het zijn enkele bewijzen dat er wel degelijk een effect merkbaar is van de vier exotische grondel op inheemse soorten.

Meer lezen

Van Kessel, N., M. Dorenbosch, J. Kranenbarg, G. van der Velde & R.S.E.W. Leuven., 2016. Invasive Ponto-Caspian gobies rapidly reduce the abundance of protected native bullhead. *Aquatic Invasions*, 11(2): 179-188.